

Diversiteit in het beleid voor ouderen

**Provinciaal congres
gehouden op 26 november 2009
in Zwolle**

Diversiteit in het beleid voor ouderen

Dagvoorzitter: Güler van der Wekken, directeur Nida Training Zorg en Welzijn en manager Wijk Burgerschap & Diversiteit Alleato

Inleidingen: Gert Ranter, gedeputeerde provincie Overijssel
Zeki Arslan, programmamanager FORUM
Janneke Oude Alink, wethouder gemeente Hengelo
Abidin Eralp, netwerk Turkse senioren
Gülşen Tanoğlu, seniore mantelzorger

Panel van bestuurders:
Lüfti Altuntaş, statenlid provincie Overijssel
Nick Zwart, statenlid provincie Overijssel
Janneke Oude Alink, wethouder gemeente Hengelo
Freddie May, coördinator NOOM
Muhamed Bachir, voorzitter IMAO
Osman Bahadır, vice-voorzitter TSO

Kring van deskundigen:
Cora Mur, SWOH en SOAO
Wouter Muller, Scala welzijnswerk Hengelo
Shridath Salikram, Skoeltwente
Güliz Tomruk Kişi, Vluchtelingenwerk Deventer
Zübeyde Akman, Carinova

Deelnemers: 145 deelnemers

Organisatie: FORUM, Instituut voor multiculturele ontwikkeling,
in samenwerking met TSO,STO,IMAO en de provincie
Overijssel

Verslag: Bureau Ingrid Bakhuis, Nieuwegein

INHOUD

pagina

Opening door de dagvoorzitter, mevrouw Güler van der Wekken	1
Provinciale visie en de inzet voor diversiteit in beleid voor ouderen	2
Inleiding van de heer Gert Ranter, gedeputeerde provincie Overijssel	2
Diversiteit in het ouderenbeleid – bevindingen uit het onderzoek door FORUM	3
Inleiding van de heer Zeki Arslan, programmamanager Onderwijs, Arbeid en Maatschappelijke ondersteuning, FORUM	3
De lokale praktijk in Hengelo	4
Inleiding door mevrouw Janneke Oude Alink, wethouder gemeente Hengelo	4
De kracht van een provinciaal netwerk van ouderen	6
Inleiding door de heer Eralp, Netwerk Turkse senioren Overijssel	6
Seniore mantelzorger, interview van de voorzitter met mevrouw Gülşen Tanoğlu	7
Gedicht van Bayram Arslan	9
Interactieve uitwisseling	10
Conclusies en vervolgspraken	19
Sluiting	20

OPENING DOOR DE DAGVOORZITTER, MEVROUW GÜLER VAN DER WEKKEN

De voorzitter, mevrouw Van der Wekken, heet de aanwezigen hartelijk welkom. Het congres is georganiseerd door FORUM, met medewerking van de Stichting Turkse Senioren in Overijssel (TSO), de Stichting Samenwerkende Turkse Organisaties Overijssel (STO) het Islamitisch Maatschappelijk Activeringswerk in Overijssel (IMAO) en de provincie Overijssel. Tussen deze partners is een unieke samenwerking tot stand gekomen in de voorbereiding van het congres. Dat heeft geleid tot een uniek gezelschap van deelnemers, bestaande uit politici, bestuurders, beleidsmakers, beleidsuitvoerders en mensen die behoren tot de doelgroepen van ouderenbeleid. Het congres is mede mogelijk gemaakt met financiering van het Ministerie van VROM.

In het beleid voor ouderen gaat het erom verschil te maken, waardoor het beleid betekenis krijgt voor de mensen die ermee te maken hebben. Mevrouw Van der Wekken wil dit onderstrepen met een (waar gebeurd) verhaal.

Een leraar wil zijn leerlingen ervan doordringen hoe waardevol zij zijn in het leven van anderen: voor de leraren op school, voor medeleerlingen en voor hun vrienden en familie. In een persoonlijk gesprek met iedere leerling spreekt hij zijn respect en waardering uit en speldt hij hen een lintje op met de tekst "Ik maak het verschil". Hij geeft iedere leerling drie van deze lintjes met de vraag één lintje op te spelden bij iemand die voor het verschil maakt en die persoon de andere lintjes te geven voor personen die voor hen het verschil maken.

Een leerling speldt het lintje op bij een oom. "Je werkt al jaren bij hetzelfde bedrijf en doet daar dagelijks je werk zonder op te vallen, maar voor mij ben je belangrijk en ik betuig je mijn respect en waardering", zegt hij. De man gaat naar zijn directeur, die niet als bijzonder vriendelijk bekend staat, en speldt hem een lintje op met de woorden "Ik heb groot respect en waardering voor uw inzet om het bedrijf in stand te houden en ons werk te bieden. U maakt voor mij het verschil." En hij geeft hem het derde lintje mee. 's Avonds vertelt de directeur dit aan zijn 14-jarige zoon en hij zegt: "Ik maak lange dagen en heb vaak weinig tijd voor je. Maar jij bent de belangrijkste persoon in mijn leven en om je mijn respect en waardering te betuigen geef ik je dit lintje". De zoon raakt zwaar geëmotioneerd en nadat hij daarvan bekomen is zegt hij: "Ik had net besloten om een einde aan mijn leven te maken, omdat ik dacht dat niemand om mij gaf". Zo maakte de vader dus het verschil tussen leven en dood.

Wat van dit verhaal te leren valt, is dat we vaak te zuinig zijn met het uitspreken van respect en waardering voor anderen. We denken dat de ander het wel voelt of weet.

In de afgelopen veertig jaar heeft een groot aantal vrijwilligers van zelforganisaties zich ingezet voor de Nederlandse samenleving. Zij maakten het verschil voor hun gemeenschap, voor de eerste en ook voor volgende generaties. Het opspelden van lintjes voert te ver, maar mevrouw Van der Wekken uit haar respect en waardering voor al die vrijwilligers die het verschil maken. Haar woorden vinden bijval in een groot applaus.

PROVINCIALE VISIE EN DE INZET VOOR DIVERSITEIT IN BELEID VOOR OUDEREN INLEIDING VAN DE HEER GERT RANTER, GEDEPUTEERDE PROVINCIE OVERIJSSSEL

De heer Ranter heet de aanwezigen van harte welkom in de Statenzaal van het Provinciehuis van Overijssel. Hij vindt het indrukwekkend te beseffen dat sommigen van de aanwezigen al veertig jaar actief zijn in de Nederlandse samenleving. De vanzelfsprekendheid waarmee zij zich inzetten, getuigt van solidariteit en samenhang en dat is een groot goed in elke samenleving. De heer Ranter spreekt zijn respect en waardering hiervoor uit.

Sociaal beleid wordt voor een groot deel gemaakt door de rijksoverheid en door gemeenten. De wettelijke taken en bevoegdheden van provincies daarin zijn beperkt. Toch wil de provincie Overijssel een bijdrage leveren aan thema's op het gebied van ouderenbeleid. Want de vergrijzing voltrekt zich in Overijssel sneller dan in sommige andere gebieden en er moet tijdig worden nagedacht hoe moet worden omgegaan met zaken als wonen, vrijwilligerswerk, mantelzorg en het behoud van de zelfstandigheid van allochtone en autochtone ouderen. Daarin heeft de provincie doelbewuste keuzen gemaakt. De statenleden hebben in 2008 een motie aangenomen, die het College van Gedeputeerden oproept werk te maken van ouderenbeleid. Daaraan wordt invulling gegeven via een aantal projecten. Zo wordt onder allochtone ouderen gepeild wat hun specifieke behoeften zijn om het beleid daarop te kunnen afstemmen.

Ook FORUM heeft onderzoek gedaan naar de diversiteit in het ouderenbeleid van gemeenten en provincies en de heer Ranter is er trots op dat de provincie Overijssel, samen met de provincie Noord-Brabant, positief uit dat onderzoek naar voren komt.

De heer Ranter wenst de aanwezigen een vruchtbaar congres toe.

DIVERSITEIT IN HET OUDERENBELEID – BEVINDINGEN UIT HET ONDERZOEK DOOR FORUM INLEIDING VAN DE HEER ZEKI ARSLAN, PROGRAMMAMANAGER ONDERWIJS, ARBEID EN MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING, FORUM

FORUM is een landelijk opererend kennisinstituut dat wordt gefinancierd door het Ministerie van WWI. Volgens de definitie van minister Van der Laan zijn mensen die niet in Nederland zijn geboren en hun nakomelingen "nieuwe Nederlanders". Maar die nieuwe Nederlanders zijn wel verschillend, ten opzichte van 'oude' (autochtone) Nederlanders, maar ook ten opzichte van elkaar. Vanaf 2015 zal de vergrijzing ook onder niet-westerse allochtonen zichtbaar worden en bezien zal moeten worden hoe kan worden ingespeeld op de specifieke wensen en behoeften van deze ouderen. Want er doen zich andere problemen voor dan bij autochtone ouderen. Veel oudere allochtonen kampen met een taalprobleem. Daardoor worden hun wensen en behoeften minder goed gehoord dan die van Nederlandse ouderen en voorzieningen zijn voor hen minder goed vindbaar en bereikbaar. Allochtone ouderen vormen dus een kwetsbare groep.

FORUM heeft zich verdiept in specifiek beleid dat de verschillende overheden – Rijk, provincies en gemeenten – voor allochtone ouderen hebben ontwikkeld. Dit is geen wetenschappelijk onderzoek, maar een analyse aan de hand van nota's, gesprekken en andere gegevensverzamelingen. De rijksoverheid voert geen specifiek beleid voor allochtone ouderen. Drie van de twaalf provincies voeren gericht integratiebeleid in het kader van de Sociale Agenda en 80% van de gemeenten die in de analyse zijn betrokken, hebben een beleid ten aanzien van ouderen geformuleerd. Daarvan heeft slechts de helft oog voor diversiteit in hun beleid voor ouderen, dus specifiek beleid ten aanzien van allochtone ouderen. Toch wordt het beleid nog niet nadrukkelijk uitgevoerd en uitgedragen. De gebrekkige aandacht voor de specifieke situatie van allochtone ouderen baart zorgen, zeker in het licht van de toename van het aantal allochtone ouderen in de komende jaren. Behalve gemeenten besteden ook andere partijen – zoals corporaties, ouderenbonden en zorg- en welzijnsinstellingen – aandacht aan de behoeften en wensen van allochtone ouderen. Er is een bont pallet aan beleidsmaatregelen ontstaan, maar omdat die niet goed op elkaar zijn afgestemd en omdat een duidelijke sturing of regie ontbreekt, schort het aan samenhang en continuïteit. Want er worden lokaal wel initiatieven genomen, maar initiatieven moeten ook op gang worden gehouden om zo duurzaam beleid te creëren in samenspraak tussen de betrokken partijen.

In opdracht van staatssecretaris Bussemaker van VWS stelt FORUM een landelijk onderzoek in naar de ondersteuning van de mantelzorg. De resultaten van dat onderzoek worden in september 2010 verwacht.

Het is niet algemeen bekend dat zo'n 50% van de Marokkaanse en 30% van de Turkse scholieren fungeren als mantelzorger voor ouders of grootouders. Dat is een zeer grote belasting van jonge mensen, naast hun schoolcarrière. Een adequate ondersteuning van jonge mantelzorgers is

cruciaal om ook een schoolopleiding met succes te kunnen afronden en jongeren in staat te stellen een plek te verwerven op de arbeidsmarkt.

Van belang is aandacht te (blijven) besteden aan het thema ouderenbeleid en hierin via de bestaande infrastructuur samenwerking te zoeken met partners. FORUM wil hierin graag ondersteuning bieden aan provincies, gemeenten, professionele instellingen en zelforganisaties en samen met hen proberen het onderwerp op de politieke agenda te houden. De toegang tot zorg is een grondrecht en de behoefte daaraan zal ook onder allochtone ouderen toenemen. De aanjaagfunctie van FORUM kan leiden tot kennisvergroting bij de professionele zorgverleners, waardoor de afstand tussen zorgvrager en zorgverlener kan worden verkleind en de toegang tot zorg en voorzieningen voor allochtone ouderen wordt verbeterd. Barrières in taal, cultuur en etnische verschillen moeten worden geslecht. FORUM wil daarin graag helpen, maar heeft de overheden nodig om beloften te kunnen waarmaken.

DE LOKALE PRAKTIJK IN HENGELO

INLEIDING DOOR MEVROUW JANNEKE OUDE ALINK, WETHOUDER GEMEENTE HENGELO

Mevrouw Oude Alink benadrukt dat de gemeente Hengelo ervoor kiest het ouderenbeleid niet zozeer tot uitdrukking te brengen in nota's, maar vooral in de concrete uitvoering. Omstreeks 1995 brachten de zelforganisaties in Hengelo specifiek ouderenbeleid al als aandachtspunt ter tafel en sindsdien is dit een agendapunt. De toename van het aantal ouderen zal pas rond 2015 echt merkbaar zijn, maar in de jaren negentig was men zich er al van bewust dat tijdig moet worden nagedacht over de zorg die te zijner tijd aan allochtone ouderen moet kunnen worden geleverd, om te voorkomen dat er een vacuüm ontstaat op het moment dat het vraagstuk zich daadwerkelijk voordoet. Dat hiervoor beleid is ontwikkeld, is niet alleen de verdienste van de gemeente. Hengelo mag zich gelukkig prijzen dat er zoveel actieve en vasthoudende mensen zijn die het onderwerp op de agenda hebben gehouden, zowel in zelforganisaties als in de professionele organisaties. Er is een stevige basis voor diversiteit in het ouderenbeleid gelegd.

Essentieel is dat het beleid wordt gebaseerd op een verkenning van wat nodig is om ouder worden zo aangenaam mogelijk te maken. In Hengelo zijn al geruime tijd seniorenadviseurs werkzaam in de wijken. Zij spreken met ouderen over de problemen en over wat er nodig is om die op te lossen. Die gesprekken leveren veel nuttige informatie op voor de organisaties die de benodigde zorg leveren.

Een onderwerp dat uit die verkenning naar voren kwam, is de multiculturalisering van organisaties. Zo'n verandering komt niet zomaar tot stand. In diverse publicaties, onder meer van FORUM, zijn nuttige handreikingen gevonden. De gemeente kan hierin de rol vervullen van aanjager en stimulator, maar uiteindelijk moeten de uitvoerende organisaties hierin stappen zetten. Zij moeten niet afwachten tot de problemen zich daadwerkelijk voordoen, maar hun organisaties er tijdig op toerusten dat zij allochtone ouderen kunnen ontvangen. Mevrouw Oude Alink spreekt nadrukkelijk van 'ontvangen', want de zorgverlenende instellingen zullen warmte moeten uitstralen en ruimte moeten geven voor verschillen in culturele en religieuze beleving. En zij moeten de discussie daarover ook intern moeten aangaan met de personeelsleden, om te zien waar eventuele belemmeringen en onzekerheden liggen. De opgave is de organisatie zodanig in te richten, dat mensen van verschillende achtergronden het werk vanuit verschillende invalshoeken benaderen en zo kunnen beantwoorden aan de behoeften van de verschillende cliëntgroepen. Niet alleen is het van belang jonge mensen van verschillende etnische en religieuze achtergronden aan te trekken, maar ook om de autochtone zorgverleners erop voor te bereiden te werken met allochtone ouderen. De gemeente Hengelo spreekt organisaties op die verantwoordelijkheid aan. In het Stedelijk Overleg Allochtone Ouderen (SOAO) bespreken vertegenwoordigers van zelforganisaties, zorg- en welzijnsinstellingen, corporaties en gemeente de specifieke behoeften van allochtone ouderen. In het overleg brengen zij hun kennis in, maar het Stedelijk Overleg beperkt zich niet tot praten. Het gaat erom uitgangspunten te vertalen in handelen. Door organisaties multicultureler te maken en het aanbod af te stemmen op de behoeften.

Hengelo kent veel portiekwoningen. Die zijn minder geschikt voor ouderen. Wijken moeten zodanig worden aangepast, dat ouderen in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Het creëren van woon-zorg-combinaties staat hoog op de agenda van het Stedelijk Overleg. Dat is een ingewikkeld proces, want zorg wordt uit andere geldstromen bekostigd dan wonen en de invloed van de gemeente op de zorg is gering. Zorginstellingen moeten worden verleid om schotten te doorbreken en tot nuttige combinaties te komen.

Veel ouderen krijgen te maken met dementie, heimwee of sociaal isolement. Ook dat zijn onderwerpen voor het Stedelijk Overleg. Waar nodig, wordt specifieke deskundigheid gezocht. Er zijn particuliere organisaties die woon-zorgcomplexen voor allochtone ouderen willen realiseren. Hierin speelt de gemeente nadrukkelijk een rol, want zij zal zich moeten richten op de vragen hoeveel ruimte er voor die specifieke kleinschalige voorzieningen moet worden geboden, voor welke groepen en waar die voorzieningen ruimtelijke zijn in te passen.

Ook de welzijnsaspecten worden steeds belangrijker. Allochtone ouderen werken niet meer en verliezen daardoor sociale contacten. Daarvoor moeten nieuwe netwerken en ontmoetingsmogelijkheden in de plaats komen. Van belang is ruimte te geven voor experimenten om tot de juiste aanpak te komen.

Ook de mantelzorg is een belangrijk vraagstuk. Van jongeren wordt verwacht dat zij participeren in de samenleving en de arbeidsmarkt, maar zij voelen ook de druk van de toenemende zorgvraag van hun ouders. Het is noodzakelijk dat professionele zorgverlening dichterbij de zorgvragers en mantelzorgers komt te staan, zodat overbelasting van mantelzorgers kan worden voorkomen.

Met steun van het Oranjefonds en in samenwerking met de Stichting Welzijn Ouderen en Scala Welzijn is het project Zilveren Kracht opgezet, met het doel allochtone ouderen een stem en een gezicht te geven. Aan de hand van verhalen en een foto-expositie laat het project zien wat de bijdrage van allochtone ouderen aan de Hengelose economie en samenleving is geweest. Dit project benadrukt dat allochtone ouderen niet zielig of onmachtig zijn, maar beschikken over kracht, kennis en kunde en een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan wat Hengelo nu is.

Kortom, Hengelo werkt aan diversiteit in het ouderenbeleid, ook al staat dat niet nadrukkelijk in nota's. De opgave is elkaar te blijven inspireren en gezamenlijk te blijven nadenken over de verschillende leefstijlen in een veelzijdige en veelkleurige maatschappij en deze in de zorg tot hun recht te laten komen.

De voorzitter is geraakt door de positieve geluiden van de gedeputeerde en de wethouder. Zij hoopt dat de provincie Overijssel en de afzonderlijke Overijsselse gemeenten hun voorbeeldfunctie blijven vervullen. Mensen die onderwerp zijn van ouderenbeleid en zich via zelforganisaties richten op de belangen van de eigen achterban, vormen hierin een belangrijke samenwerkingspartner.

DE KRACHT VAN EEN PROVINCIAAL NETWERK VAN OUDEREN INLEIDING DOOR DE HEER ERALP, NETWERK TURKSE SENIOREN OVERIJSSSEL

Ouder worden is een universeel verschijnsel, maar de wijze waarop dat proces verloopt, is voor ieder individu anders. Het wordt nog wel eens onderschat dat ouder worden in den vreemde voor veel ouderen moeilijk is. Dit geldt in het bijzonder voor de eerste generatie migranten, van wie aanvankelijk werd aangenomen dat zij tijdelijk in Nederland zouden zijn. Maar ook de tweede generatie kampt met problemen bij het ouder worden.

Overijssel kent een flink aantal allochtone 50+'ers. Een deel van hen is al met pensioen, anderen zijn nog werkzaam of zijn arbeidsongeschikt geworden. Veel oudere allochtonen hebben kinderen en kleinkinderen in Nederland en willen ook als zij ouder worden, in Nederland blijven.

In de zeven Overijsselse steden zijn netwerken gevormd, die plaatselijk activiteiten organiseren voor Turkse ouderen. Deze netwerken zijn in de jaren negentig en daarna omgevormd tot stichting, maar zij hebben vaak een veel langere geschiedenis. De netwerken tezamen vertegenwoordigen bijna 5.000 ouderen. In Almelo heeft het netwerk 700 leden, in Deventer zijn 1.500 leden aangesloten, in Enschede eveneens 1.500, in Hengelo zo'n 400, Kampen telt 200 leden, Oldenzaal 150 en Zwolle 350. De netwerken zijn verenigd in het Netwerk van Turkse Senioren in Overijssel (TSO). In dit overkoepelende netwerk is veel kennis en daadkracht samengebracht en het netwerk onderhoudt goede contacten met een groot aantal organisaties en werkt daar intensief mee samen. De heer Eralp noemt ouderenbonden, welzijnsorganisaties, zelforganisaties van migranten, zorginstellingen, corporaties, gemeentelijke instellingen en FORUM. Zowel de plaatselijke netwerken als TSO bestaan volledig uit vrijwilligers. Zij leveren individuele ondersteuning aan de leden bij het aanvragen van voorzieningen, houden spreekuren waar de leden met vragen terecht kunnen of gaan desgewenst op huisbezoek en zij organiseren ontmoetingsactiviteiten. Daarnaast vervullen zij een brugfunctie naar de professionele samenwerkingsorganisaties en geven zij gevraagd en ongevraagd advies over het gemeentelijk integratiebeleid. Een verdere professionalisering is nodig om de zichtbaarheid van het netwerk te vergroten en de kennis en deskundigheid op peil te houden. Ook is het van belang dat er voldoende vrijwilligers zijn om het werk te blijven verrichten. TSO zou zijn activiteiten niet kunnen uitvoeren zonder de samenwerkingsbereidheid van andere organisaties. De heer Eralp spreekt hiervoor zijn dank uit aan de samenwerkingspartners.

De doelstellingen, de activiteiten en de meerwaarde van het Netwerk van Turkse Senioren in Overijssel is beschreven in een overzichtelijke brochure. Namens de zeven netwerken biedt de

heer Bahadır, vice-voorzitter van het Netwerk van Turkse Senioren in Overijssel, het eerste exemplaar van de brochure aan gedeputeerde Ranter aan. De heer Bahadır hoopt dat de brochure eraan zal bijdragen dat de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de Turkse ouderen in het ouderenbeleid in Overijssel zal worden vergroot.

De heer Ranter is verrast door de overhandiging van het eerste exemplaar van de brochure. Hij complimenteert TSO voor dit initiatief, want het gaat er niet alleen om gelijk te hebben, maar vooral om gelijk te krijgen en de argumenten goed over het voetlicht te brengen. Een brochure kan daar zeker aan bijdragen. De heer Ranter zal de brochure met veel belangstelling lezen en deze een zichtbare plaats geven in zijn werkkamer.

SENIORE MANTELZORGER, INTERVIEW VAN DE VOORZITTER MET MEVROUW GÜLŞEN TANOĞLU

Kort voor aanvang van het congres heeft mevrouw Tanoğlu aangegeven het gesprek in het Turks te willen voeren, omdat er in het publiek veel mensen zijn die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen om een interview in het Nederlands te kunnen volgen.

De voorzitter heeft dit verzoek gehonoreerd. Mevrouw Çelik (FORUM) is bereid gevonden het gesprek voor de Nederlandstalige toehoorders te vertalen.

Je bent mantelzorger.

Ja. Tot voor kort wist ik dat niet, maar zo'n zes maanden geleden ontving ik een brief met een vergoeding omdat ik mantelzorger ben. Ik begreep het eerst niet, maar een kennis heeft de brief voor mij vertaald. Ik wist niet wat het was, mantelzorg. Ik deed altijd wat ik moest doen en vond dat heel gewoon. Ik ben nu mantelzorger, maar voor mij is het geen nieuwe taak of functie.

Hoe ben je mantelzorger geworden?

Tweeëntwintig jaar geleden werd mijn derde kind geboren en ik voelde meteen dat dit meisje anders was dan mijn twee oudere dochters. Ze bleek het Downsyndroom te hebben. Dat was een grote schok, al wist ik eerst niet precies wat het betekende en wat ons gezin te wachten stond.

Welke problemen heb je ontmoet?

Ik probeerde zo veel mogelijk te weten te komen over het Downsyndroom, maar de taal was een probleem. Toen het kindje twee maanden was, heb ik met haar een professor in Turkije bezocht. Die heeft mij ingelicht over de betekenis van de aandoening en de manier waarop ik mijn kind het best zou kunnen opvoeden. Hij sprak het vertrouwen uit dat ik dat zou kunnen. Dat heeft me heel goed gedaan. En hij zei dat we geluk hadden dat we in Nederland woonden, omdat hier meer

mogelijkheden en voorzieningen zijn voor de verzorging en opvoeding van kinderen met het Downsyndroom.

En toen gingen de deuren voor je open?

Nou nee, dat niet. Ik kreeg weinig informatie en er werd weinig doorverwezen, dus ik moest alles zelf uitzoeken. Ik sprak de taal nog niet goed en ik ben niet zo erg mondig. Ik had er moeite mee om hulp te vragen. Dat maakte het extra lastig. Wat je in zo'n situatie nodig hebt, is dat mensen je de weg wijzen. Maar het enige wat ik te horen kreeg, was "Ja, jammer mevrouw", "Ja, moeilijk" en "Afwachten maar".

Wat heb je het meest gemist?

Vooral steun. Mijn familie leeft verspreid over Turkije en verschillende Europese landen en de specialisten gaven ook niet veel steun. Gelukkig had ik wel een netwerk van burens en kennissen, op wie ik in ieder geval in emotionele zin kon terugvallen.

Wat wil je de hier aanwezige professionele zorgverleners, beleidsmakers en politici meegeven?

Mensen die in zo'n situatie terechtkomen, weten vaak de weg naar de ondersteunende instanties niet te vinden. Professionals zouden moeten proberen om deze mensen te vinden en te benaderen en ze voorlichting geven. Dat kan best per brief, want iedereen heeft wel kennissen of kinderen die de taal voldoende beheersen om een brief te vertalen.

Het is heel moedig dat je je verhaal hebt willen doen, dank je wel. Ik speld je een lintje op met de tekst "Ik maak het verschil" en geef je er nog twee om door te geven aan mensen die voor jou het verschil maken.

In de zaal zijn ook andere mantelzorgers aanwezig.

Mevrouw Cumert verzorgt haar dochter, die lijdt aan de Ziekte van Crohn. Daarnaast werkt zij bij het Steunpunt Informele Zorg in Zwolle. Dit is onderdeel van de Vrijwilligerscentrale in Zwolle. Voor allochtone mantelzorgers is het vaak erg moeilijk om de juiste instanties te vinden waar zij hulp en ondersteuning kunnen vragen. Het Steunpunt probeert deze mensen te vinden en hen voor te lichten over beschikbare voorzieningen. Dat gebeurt onder meer door op plekken waar veel mensen komen, zoals de markt, folders uit te delen, waarin de activiteiten van het steunpunt zijn toegelicht. Mevrouw Cumert zegt dat de eerste stappen naar de ondersteuning van mantelzorgers kunnen worden gezet door bemiddeling van de huisarts of het gemeentelijk Wmo-loket.

Andere reacties

- Ik ben veertig jaar in Nederland. Ik heb altijd hard gewerkt. Mijn leven bestond uit werken en thuis zijn. Enkele jaren geleden is mijn vrouw overleden en nu ben ik alleen. Het is lastig om

hulp te vragen, want veel Turken schamen zich ervoor om hun problemen kenbaar te maken en te bespreken. Hulp zoeken ze vaak in eigen kring.

- Als ik naar het ziekenhuis moet, gaat mijn dochter met mij mee.
- Het taalprobleem is lastig, want je moet altijd iemand vragen om mee te gaan. Maar sommige dingen houd je liever voor je. En bovendien, het is niet altijd mogelijk om alles wat een dokter zegt, goed te vertalen.
- Of je de taal nu wel of niet beheerst, het belangrijkste is dat je je serieus genomen voelt door de hulpverleners en dat zij oog hebben voor de problematiek in een multiculturele samenleving. Als iemand zich moeilijk in het Nederlands kan uitdrukken, moeten hulpverleners proberen daarop in te spelen.
- Ik spreek de taal wel goed, maar ook ik heb moeite om de weg te vinden naar de instanties. De structuren zijn gewoon heel ingewikkeld.
- Het zou mooi zijn als er één loket zou zijn met een divers personeelsbestand, zodat er mensen zijn die zich kunnen inleven in verschillende omstandigheden.
- Hulpverleners zitten gevangen in de kokers van de bureaucratie. Zij moeten proberen zich open te stellen voor de multiculturele samenleving.

GEDICHT VAN BAYRAM ARSLAN

De heer B. Arslan is wegens ziekte verhinderd. De heer M. Arslan draagt zijn gedicht voor in het Turks en in het Nederlands.

Het gedicht verhaalt over het vertrek van 'gastarbeiders' uit Turkije en hun aankomst in Nederland. Zij kwamen om hier zwaar en vies werk te verrichten. Ze waren welkom, bij de werkgevers die voor het werk geen Nederlandse arbeidskrachten konden vinden, maar ook bij de Nederlandse gastgezinnen.

De bedoeling was dat deze Turkse arbeiders na vijf jaar weer terug zouden keren naar Turkije. Maar na een halve eeuw zijn velen van hen nog steeds in Nederland. Zij zijn vreemdelingen gebleven, in Nederland en inmiddels ook in Turkije.

De problemen veranderden en omstreeks 1993 werd voor het eerst gesproken over ouder worden. Plaatselijke netwerken kwamen snel op gang en in 1998 is het Netwerk van Turkse Senioren in Overijssel gevormd. Daardoor kennen Turkse ouderen nu hun rechten en plichten. Het netwerk verdient navolging in heel Nederland. Want vanwege de taalproblemen hebben Turkse ouderen intermediairs nodig om hun specifieke problemen kenbaar en hoorbaar te maken.

Dank aan ieder die daarin ondersteuning biedt!

INTERACTIEVE UITWISSELING

De interactieve uitwisseling zal plaatsvinden tussen het panel van bestuurders, de kring van deskundigen en congresdeelnemers. In de pauze is naar voren gekomen dat enkele Turkse deelnemers er prijs op stellen hun bijdrage aan de discussie in eigen taal te doen. De voorzitter heeft dat toegestaan. Zij zal zorg dragen voor korte vertalingen, daarin zo nodig bijgestaan door mevrouw Çelik.

INTRODUCTIE

De voorzitter stelt de panelleden en deskundigen in de gelegenheid zich kort voor te stellen.

De heer Bachir is voorzitter van IMAO, het Islamitisch Maatschappelijk Activeringswerk in Overijssel. IMAO is zo'n drie jaar geleden opgericht en wil de maatschappelijke activering van islamieten in Overijssel bevorderen. IMAO werkt intensief samen met plaatselijke en regionale partners en organiseert bijeenkomsten met het doel in contact te komen met leden van de islamitische gemeenschap en hen te betrekken bij de samenleving.

De heer May is coördinator van NOOM, het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten. Dit is een landelijk opererend netwerk, waarbij ouderenorganisaties van Chinezen, Surinamers, Turken, Marokkanen, Zuid-Europeanen en Molukkers zijn aangesloten. Het netwerk gaat uit van de kracht van diversiteit. Gezamenlijk komen allochtone ouderen op voor hun rechten en belangen, zij proberen de samenleving te overtuigen van het belang om tegemoet te komen aan de behoeften van oudere migranten en willen het beeld wegnemen dat oudere migranten niet bereikbaar zouden zijn of niet zouden willen meedoen aan de samenleving.

De heer Zwart is statenlid van de provincie Overijssel en uit dien hoofde lid van de Statencommissie Jeugd, sociale infrastructuur en cultuur. Deze commissie houdt zich onder meer bezig met het beleid voor ouderen. Onlangs heeft de heer Zwart een congres bijgewoond in Elspeet, waar overwegend Turks werd gesproken – overigens met duidelijke vertalingen voor de Nederlandstalige aanwezigen – en hij heeft aan den lijve ervaren hoe het is om in een situatie te komen, waar je anderen niet begrijpt of verstaat.

Wethouder mevrouw Oude Alink is al uitgebreid aan het woord geweest en behoeft geen verdere introductie. Wel wil zij nogmaals benadrukken dat zij het als een opdracht aan de samenleving ziet organisaties multicultureel te maken en jonge mensen voor een beroep in de zorg te interesseren.

De heer Altuntaş is statenlid van de provincie Overijssel en evenals de heer Zwart lid van de Statencommissie Jeugd, sociale infrastructuur en cultuur. Als tienjarige jongen is hij vanuit Turkije naar Nederland gekomen en hij weet uit ervaring wat het is om je niet verstaanbaar te kunnen maken, want bij aankomst in Nederland ging er een nieuwe, maar onbegrijpelijke wereld voor hem open. In de afgelopen vijfendertig jaar hebben de huidige ouderen veel werk verricht in de emancipatie van migranten, maar het werk is nog niet voltooid. De ervaring en expertise van de eerste generatie Turken is in de verdere maatschappelijke ontwikkeling onmisbaar en de heer Altuntaş is verheugd dat vertegenwoordigers van de eerste generatie in groten getale naar het congres zijn gekomen.

De heer Bahadır is vice-voorzitter van TSO, het Netwerk van Turkse Senioren in Overijssel. Zijns inziens zijn de plaatselijke netwerken goed op weg, maar moet er nog veel gebeuren om de positie van allochtone ouderen op de agenda van gemeenten te plaatsen en te houden. Een vergroting van de zichtbaarheid van de groepen is daarvoor van belang.

Mevrouw Mur is werkzaam bij de Stichting Welzijn Ouderen Hengelo (SWOH). De maatschappij wordt steeds complexer en de stichting biedt zowel Nederlandse als allochtone ouderen hierin ondersteuning. De stichting heeft huisbezoeken bij Turkse ouderen opgezet. Tijdens deze bezoeken spreken Turkse vrijwilligers met Turkse ouderen over wat er nodig is om zelfstandig te kunnen blijven wonen. Zowel woon- en zorgbehoeften als financiële kwesties komen in die gesprekken aan de orde. Met deze gesprekken wordt zo'n 80% van de Turkse ouderen bereikt en de gesprekken leveren veel nuttige informatie op voor beleidsmakers en voor de uitvoerders van beleid. De uitkomsten van de gesprekken worden goed vastgelegd in rapportages, die onder meer aan de orde komen in het Stedelijk Overleg Allochtone Ouderen (SOAO). Het Stedelijk Overleg gaat daarmee concreet aan de slag. Hieruit is onder meer de dagopvang voor Turkse ouderen voortvloeid.

De heer Salikram is werkzaam bij Skoeltwente. In dit platform werken migrantenorganisaties samen met professionele instellingen, zoals welzijnsorganisaties, gemeenten en de Universiteit Twente. In de afgelopen jaren is de samenleving veranderd. Bij de koffieautomaat op het werk horen we verschillende talen. Medewerkers moeten leren daarop soepel in te spelen en met hun collega's in gesprek te gaan. Skoeltwente benadert organisaties om als partner van Skoeltwente invulling te geven aan het beleid dat in nota's en rapporten is beschreven en dat beleid ook in de eigen instellingen te verduurzamen. Verder onderzoekt Skoeltwente hoe de behoeften veranderen, zodat deze inzichten kunnen worden verwerkt in programma's van eisen voor voorzieningen waarin mensen zich thuis voelen. Hieraan wordt in samenwerking met partners uitvoering gegeven. Dit kunnen corporaties zijn, maar ook welzijns- of zorginstellingen. De provincie Overijssel heeft positief op het initiatief gereageerd, maar wil dit alleen financieren, als Skoeltwente cofinanciering weet te vinden.

Mevrouw Akman is coördinator bij thuiszorginstelling Carinova.

Mevrouw Tomruk Kişi is projectleider bij VluchtelingenWerk in Deventer. Deze organisatie werkt samen met de Stichting Islamitische Turken in de ondersteuning van het Platform Allochtone Ouderen in Deventer, waarin verschillende nationaliteiten zijn vertegenwoordigd. De ondersteuning bestaat onder meer uit adequate voorlichting en begeleiding van ouderen en ontmoetingsactiviteiten in het kader van het project "Samen oud worden". Het steunpunt wordt gesubsidieerd door de provincie en door de gemeente Deventer. Een punt van aandacht is de mantelzorg. De term is lastig te vertalen en uit te leggen, maar in diverse informatiebijeenkomsten wordt daarop ingegaan en wordt toegelicht waar men terecht kan voor ondersteuning.

De heer Muller is werkzaam bij Scala, de algemene welzijnsorganisatie in Hengelo. De uitdaging waarvoor de organisaties zich gesteld ziet, is vast te stellen wat het reguliere welzijnswerk oudere allochtonen kan bieden. Om het aanbod goed te kunnen laten aansluiten op de behoeften, moeten de behoeften worden gepeild. Dit gebeurt door ontwikkelingen en trends te volgen en onderzoek te doen, maar ook door via concrete activiteiten contact te leggen met allochtone ouderen. Hengelo heeft 78.000 inwoners en daarvan zijn zo'n 5.000 bewoners geregistreerd als niet-westerse allochtoon. De Turkse groep is het grootst. Voor het ouderenbeleid zijn twee zaken van groot belang. In de eerste plaats zal de zorgafhankelijk van ouderen toenemen. Dat stelt eisen aan de intramurale zorg (verpleeg- en verzorgingshuizen), maar ook aan de extramurale zorg (zorg aan huis). In de tweede plaats nemen sociaal isolement en eenzaamheid toe. In het algemeen kampen autochtone en allochtone ouderen met vergelijkbare problemen. Zowel onder autochtone als allochtone ouderen neemt de zorgafhankelijkheid toe en wordt het sociaal isolement een steeds groter probleem. Maar de verschillende groepen vragen wel elk een eigen aanpak. Voor de hulp en ondersteuning aan leden van allochtone gemeenschappen is een andere houding van de professionals nodig. De opdracht aan welzijnswerkers is daarop in te spelen.

DISCUSSIE

De voorzitter stelt dat er al veel bekend is over de specifieke zorgbehoeften van allochtone ouderen. Het gaat er echter ook om in hoeverre instellingen bereid zijn daarop in te spelen, in te zetten op een duurzame aanpak en de geldstromen daarop aan te passen.

De heer Altuntaş bevestigt dat er uit onderzoek veel bekend is over de zorgbehoeften. De aandacht moet worden gericht op de afstemming van het aanbod op die behoeften. Daarin moet nog veel werk worden verzet.

Een van de deelnemers merkt op dat er veel onderzoeken en rapporten zijn, maar dat er voor de islamitische groepen niets gebeurt. Zijns inziens staan zij bloot aan discriminatie. Ter illustratie noemt hij winkels, waar teksten wel in het Pools worden vertaald, maar niet in het Turks of Arabisch. Deze groepen worden niet serieus genomen.

Niet iedereen is het daarmee eens. Een van de deelnemers vindt dat allochtonen zich niet voortdurend in de slachtofferrol moeten plaatsen of moeten spreken van discriminatie. Dat lost niets op. De kracht van de plaatselijke netwerken en het overkoepelende TSO is dat die opkomen voor de belangen van de groepen door daarin samenwerking te zoeken met partners.

De heer May zegt dat NOOM dit precies bedoelt met de kracht van diversiteit. De eerste generatie migranten heeft haar sporen verdiend in de belangenbehartiging. Zij waren pioniers. Dat komt ook naar voren uit het gedicht dat zojuist is voorgedragen. De huidige ouderen hebben hard gewerkt en omdat gedacht werd dat zij na een korte periode weer zouden terugkeren naar het land van herkomst, hebben zij nauwelijks gelegenheid gehad om de Nederlandse taal te leren. Ondanks de gebrekkige taalbeheersing en zonder hulp van anderen hebben zij zich staande weten te houden in een maatschappij die geheel niet was toegerust op mensen van andere achtergronden en culturen. Die kracht is een rijkdom, waarvan de maatschappij nu kan profiteren. Er moet niet worden uitgegaan van problemen, maar van kansen. Het assortiment in supermarkten is de afgelopen jaren sterk veranderd, omdat supermarkten hebben ingespeeld op de veranderde vraag. Ook op andere terreinen moeten migranten duidelijker naar voren brengen wat hun wensen zijn, zodat anderen daarop kunnen inspelen.

De voorzitter werpt de vraag op in hoeverre organisaties stappen hebben gezet in de richting van diversiteit in de personeelssamenstelling.

Mevrouw Kleiweg werkt bij SENtrum, het verband van gezamenlijke ouderenbonden in Overijssel. Ouderenbonden zijn vaak witte organisaties. SENtrum is zich daarvan bewust en wil de beschikbare kennis ook inzetten voor allochtone ouderen. Maar het is lastig om in contact te komen met organisaties van allochtone ouderen; die zelforganisaties hebben een andere structuur en een andere organisatiecultuur. Kennismaking met een Turkse vrijwilligster, mevrouw Yolcu, heeft dat veranderd. Door haar kennis van de structuren wist zij contacten tot stand te brengen. Het project wordt nu verder uitgebreid en als de provincie het projectplan goedkeurt en subsidieert, kan mevrouw Yolcu een betaalde baan bij SENtrum worden aangeboden. Mevrouw Kleiweg benadrukt dat Nederlandse organisaties een andere taal spreken en moeten leren luisteren naar de taal van andersoortige organisaties.

De heren Kragten en Leenders zijn lid van de Wmo-adviesraad in Deventer. In die Wmo-adviesraad heeft ook een allochtone vertegenwoordiger zitting, die informatie kan inbrengen over de specifieke problemen en behoeften van deze bevolkingsgroep. Zo kan de Wmo-adviesraad het college adequaat adviseren over diversiteit in beleid. Ook het Platform Ouderen in Deventer is een belangrijke bron van informatie. Het is van belang Wmo-raden zo divers mogelijk samen te stellen. Wel stelt een diverse samenstelling eisen aan de autochtone leden van een Wmo-adviesraad. Zij moeten er rekening mee houden dat allochtone leden van de raad soms meer tijd nodig hebben om hun inbreng te verwoorden en moeten daar voldoende ruimte voor geven.

Mevrouw Vedders vertelt dat Zorgbelang Overijssel samenwerkt met verschillende adviesgroepen voor ouderen, zoals SENtrum, TSO, de Alzheimervereniging en LOC. Op die manier krijgen ook de wensen, behoeften en problemen van allochtone ouderen een plaats in het beleid van Zorgbelang.

Mevrouw Cumert zegt dat zij bij het Steunpunt informele zorg bij de Vrijwilligerscentrale in Zwolle in dienst is genomen, juist om de ondersteuning van allochtone mantelzorgers vorm te geven.

De voorzitter van het Platform Ouderen in Deventer twijfelt niet aan de goede bedoelingen, maar zijns inziens wordt volledig voorbijgegaan aan het grootste probleem. Allochtonen van de eerste generatie hebben vele jaren hard gewerkt en velen hebben zich daarnaast vrijwillig ingezet voor de belangen van allochtonen in Nederland. Een groot probleem is dat zij geen volledige AOW hebben

opgebouwd, waardoor zij een zeer laag inkomen hebben. Zij kunnen een aanvullende bijstandsuitkering aanvragen, maar als blijkt dat zij een huisje in Turkije bezitten, komen zij niet in aanmerking voor een aanvullende uitkering. Zo worden mensen dubbel gestraft: eerst hebben ze keihard gewerkt en gespaard om de familie in Turkije te onderhouden en hebben ze afgezien van een jaarlijkse vakantie om op termijn een klein huisje te kunnen bekostigen. En als ze dan 65 zijn, hebben ze geen volledige AOW en worden ze gestraft voor het bezit van een huisje. Ze krijgen een paar uur thuiszorg per week en daar houdt het mee op. Nederlandse leeftijdgenoten hebben wel een volledig pensioen en hebben ook nog eens aandelen, obligaties of andere bezittingen.

De heer Altuntaş bevestigt dat de financiële situatie voor veel allochtone ouderen een zeer groot probleem is. Dit kan alleen op landelijk niveau worden opgelost en de landelijk opererende organisaties doen er goed aan dit bij landelijke bestuurders en politici onder de aandacht te brengen.

Ten aanzien van de thuiszorg merkt de heer Altuntaş op dat het een opgave is van de zorginstellingen om diversiteit in het aanbod te bewerkstelligen.

De heer Bahadır onderstreept dat het AOW-gat een probleem is waarmee ouderen van verschillende achtergronden worden geconfronteerd. Hij doet een beroep op de aanwezige politici om het probleem bij hun politieke partijen op landelijk niveau onder de aandacht te brengen en daar op de agenda te houden.

De heer Zwart begrijpt de gevoelens over de afwijzing van een aanvullende bijstandsuitkering in combinatie met eigendom in Turkije, maar hij wijst erop dat dit voor Turkse of Marokkaanse ingezetenen niet anders is dan voor anderen. Uit de Wet Werk en Bijstand vloeit voort dat een bijstandsuitkering niet is te combineren met bezit in welke vorm dan ook – geld, vastgoed of aandelen. Wel is het zo dat vooral allochtone ouderen kampen met een AOW-gat, waardoor zij een lager basisinkomen hebben dan veel autochtone Nederlanders. Dat is diverse keren besproken, maar tot nu toe is er helaas geen meerderheid gevonden in de Tweede Kamer om de wet aan te passen.

Wat de thuiszorg betreft merkt mevrouw Akman op dat er mogelijkheden zijn om de zorg naar keuze in natura te verkrijgen of een persoonsgebonden budget (pgb) aan te vragen, waarmee men de zorg naar eigen wens kan inkopen. Carinova is enkele jaren geleden een project gestart om jongeren en vrouwen uit allochtone groepen aan te trekken, om thuiszorg op maat te kunnen leveren aan allochtone ouderen. Een probleem is dat veel allochtone jongeren en vrouwen de zorg geen aantrekkelijk werkterrein vinden. Het zou helpen als ouderen hun kinderen en kleinkinderen zouden stimuleren om te kiezen voor een opleiding voor de zorg.

De heer Muller onderschrijft het belang in de zorgsector ruimte te creëren voor mensen met een niet-westerse achtergrond, waardoor de zorg beter kan worden afgestemd op de wensen van die groepen. Maar zorginstellingen lopen er steeds tegenaan dat de zorg een slecht imago heeft met name onder allochtone groepen. Men beschouwt de zorg als vies en ondankbaar werk dat bovendien slecht betaald wordt. Om meer diversiteit in het personeelsbestand te kunnen bereiken, zouden de zorginstellingen meer gebaat zijn bij steun dan bij kritiek van de zorgafnemers.

De voorzitter vraagt zich af hoe de toegankelijkheid van de zorg voor allochtone ouderen kan worden verbeterd, als de organisaties wit blijven.

Mevrouw Spijkerman is manager bij thuiszorgorganisatie Carinova. Zij constateert dat de standpunten in de discussie niet ver uit elkaar liggen. Oudere allochtonen staan duidelijk niet alleen in hun streven naar verbetering van de toegankelijkheid van de zorg. Ook vertegenwoordigers van professionele instellingen staan daarvoor open en willen daarop worden aangesproken. Dat is een goede basis voor verdere samenwerking.

Zoals gezegd, probeert Carinova allochtone jongeren en vrouwen aan te trekken. Helaas heeft dit nog niet het gewenste resultaat gehad, want de instroom is gering en veel medewerkers haken na korte tijd af. Nederlandse zorgverleners worden vaak verweten dat zij zich onvoldoende inleven in de situatie van allochtone ouderen. Dan is het waardevol om met allochtone Nederlanders in gesprek te komen over de gewenste veranderingen en verbeteringen, maar ook om allochtone Nederlanders te kunnen inzetten voor de zorg aan allochtone ouderen.

Mevrouw Oude Alink denkt dat organisaties van allochtone ouderen een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van het imago van de zorg, door positief te spreken over de mogelijkheden en carrièrekansen die de zorg biedt. Want de zorgsector bestaat niet alleen uit schoonmaken en wassen, er zijn ook interessante functies op andere niveaus. Daar ligt een sleutel voor het vergroten van de diversiteit in de personeelssamenstelling van instellingen. Iedereen heeft goede bedoelingen, maar het vraagt een omslag om bestaande patronen los te laten en open te staan voor nieuwe vormen van communicatie in de multiculturele samenleving.

De heer Bachir denkt dat de zorg als werkterrein geen slecht imago heeft, maar dat de toegankelijkheid voor allochtone groepen verbetering verdient.

Mevrouw Tomruk-Kişi zegt dat het schort aan maatwerk, in de zorg, maar ook in het welzijnswerk. Alleen al het feit dat men er niet aan denkt de schoenen uit te trekken als men moslims bezoekt, leidt tot wederzijds onbegrip. Daar komt bij dat het lastig is om mensen te vinden voor een carrière in de zorg.

Een van de deelnemers merkt op dat het Netwerk Turkse ouderen in Enschede een enquête heeft gehouden onder 50 Turkse ouderen in Enschede naar de behoeften op het gebied van wonen, zorg en welzijn. De rapportage is aan alle politieke partijen gestuurd in Enschede en de provincie, maar er is geen enkele reactie gekomen. Dat geeft het gevoel dat migranten niet worden erkend en geaccepteerd. Dit is na 11 september 2001 alleen maar sterker geworden.

De heer Zwart bestrijdt dat niet op het rapport is gereageerd. In een persoonlijke brief aan de onderzoekers heeft hij zijn waardering uitgesproken voor het onderzoek en is hij ingegaan op de resultaten. De heer Zwart betreurt het dat die brief kennelijk niet is doorgestuurd aan het Netwerk.

Een van de aanwezigen is Turkse ouderen regelmatig behulpzaam op het gebied van administratie en financiën. Hij signaleert dat er veel armoede heerst onder allochtone ouderen. Niet alleen vanwege het AOW-gat, maar ook omdat er vaak grote schulden zijn gemaakt, bijvoorbeeld om de familie in Turkije geldelijk te ondersteunen, of omdat men vasthoudt aan de traditie kinderen een uitzet te geven voor hun huwelijk. Schuldsanering en armoedebestrijding zijn belangrijke aandachtspunten. Verder brengt hij in dat veel mensen in de leeftijdscategorie van 50 tot 60 jaar werkloos zijn of arbeidsongeschikt. Daar kijkt niemand naar om. Deze groepen zijn moeilijk bemiddelbaar op de arbeidsmarkt, maar er is ook weinig aandacht voor sociale activering van allochtone 50+'ers.

CONCLUSIES EN VERVOLGAFSPRAKEN

De heer Arslan zegt dat FORUM handreikingen wil bieden voor de verbetering van de toegang tot zorg en andere vormen van ondersteuning, door het delen van kennis.

Toegang tot zorg is een grondrecht en het is noodzakelijk ruimte te geven voor diversiteit, want dat is goed voor de organisaties, voor de professionals en voor de samenleving en haar burgers die een beroep moeten doen op zorg en ondersteuning. Diversiteit in het personeelsbeleid op alle niveaus is van belang voor de verbetering van de toegankelijkheid. In de huidige maatschappelijke context is meertaligheid geen gespreksonderwerp, maar het is wel van belang ook burgers die de taal niet goed beheersen, goed te informeren over de mogelijkheden. FORUM kan behulpzaam zijn in interventies in het personeelsbeleid van zorg- en welzijnsinstellingen.

Diversiteitsbeleid vraagt ook een inzet van allochtonen. Daarom moeten jongeren worden gestimuleerd om te kiezen voor een baan in maatschappelijke organisaties, zoals zorg. Want alleen zo kan een situatie worden bereikt waarin organisaties ook dienstbaar zijn aan allochtone ouderen op een manier die zij verdienen en die past bij hun omstandigheden.

Er wordt in Nederland veel onderzoek gedaan naar tal van aspecten van zorgverlening, maar voorzover de heer Arslan bekend, is er nog geen onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de dienstverlening aan allochtone groepen, zoals de kwaliteit van thuiszorg en de ondersteuning van mantelzorgers. Door een goede samenwerking moeten beleid en aanbod op het goede spoor komen. Daarmee zijn de instellingen in Overijssel op de goede weg.

Het AOW-gat is al enkele jaren een punt van zorg, maar tot nu toe kon er geen meerderheid worden gevonden voor een wetwijziging. Wel is het van belang aandacht te besteden aan armoedebestrijding, schuldhulpverlening en kennisoverdracht, om de effecten van het AOW-gat te verzachten.

Bovenal is het van belang dat senioren zichtbaar zijn en gehoord worden en dat politici bereid zijn te luisteren en zich een beeld te vormen van de problemen en omstandigheden waarin oudere allochtonen verkeren.

SLUITING

De heer Arslan kijkt terug op een nuttige bijeenkomst. Hij dankt de panelleden en deskundigen voor hun bereidheid tijd te maken voor dit congres. Hij dankt de deelnemers voor hun inbreng en de voorzitter voor haar enthousiaste gespreksleiding. Ten slotte dankt hij de provincie Overijssel voor de gastvrijheid.

